

Hawaii szigetek

Egy távoli kirándulás megszervezése mindig nehéz dolog, hát még akkor, ha egy 5 éves gyerek társaságában kíván utazni az ember. Ilyenkor olyan helyet kell választanunk, ahol oltásra nincs szükség, a szállás megfelel minden higiéniai követelménynek, és persze az sem árt, ha tele van a környék szebbnél-szebb merülőhelyekkel. Ezek a feltételek ugyan szűkítik egy kicsit a lehetőségeket, de választani még így sem egyszerű. Mi az idén megszerveztük álmaink kirándulását. Szerintem ugyanis a legtöbb ember egyik nagy álma, hogy egyszer a saját bőrén is megtapasztalja, mit jelent a „hawaii kényelem”.

A szervezési időszak éjszakai programja többnyire az volt, hogy ültünk a számítógép előtt, és nézegettük az internet által nyújtott lehetőségeket. Egyik éjjel furcsa dolog tűnt fel nekünk: valami miatt egy hawaii honlap sokkal érthetőbb volt számunkra, mint a többi. Ezt az oldalt ugyanis magyarul írták. Milyen kicsi a világ! Honoluluban létezik olyan utazási iroda, melyet egy Magyarországról kiköltözött úriember vezet. A kommunikáció magyarul sokkal egyszerűbbé vált, ráadásul ennek az utazási irodának volt a legrugalmasabb programja. Ők ugyanis olyan kirándulásra tettek javaslatot, amely több

szigetet érintene. Többszöri levélváltás után (mert persze nekünk ez sem volt elég jó), összeállítottuk a saját elképzelésünk szerinti útitervet. Négy szigetet terveztünk meglátogatni: Oahu-t, Kauai-t, Maui-t és Hawaii-t. Nagyon megkönnyítették a dolgunkat, mert a szigetek közötti repülőjegyeiktől kezdve a szállásokig, valamint a gépkocsi bérlésig mindent elintézték a számunkra. A búvárkodási lehetőségek felkutatását és a merülések szervezését azonban nem bíztuk másra, mi választottuk ki a merülési helyeket és a merülés vezetőket, akikkel előre mindent megbeszéltünk.

A nagy szervezés után eljött az utazás napja, s ez igazán embert próbáló feladatnak bizonyult. Először, csakúgy be-
melegítésként elre-
pültünk Frankfurtba. Itt vártunk egy keveset,

majd irány San Francisco. 11 levegőben töltött óra elteltével 3 órán át újra élvezhettük a földi gravitációt, majd következett levezető gyakorlatként újabb 5 óra a levegőben Honoluluig. Hármunk közül legjobban a gyerekek bírta az utazást. Mi féloldalasan szorongtunk a helyünkön, ő pedig az igazak álmát aludta, elnyúlva ket-
tőnk között. Akkor úgy éreztem, hogy nincs olyan hely ezen a Földön, amelyért megérne ennyit utazni. Utólag be kell ismernem: nagyot tévedtem!

Amikor megérkeztünk, már vártak bennünket az el-
maradhatatlan virágfüzérrel. Ezt leginkább a plumeria nevű fának a virágából készítik, ami azon kívül, hogy nagyon dekoratív, még fantasztikus illatot is áraszt és viszonylag hosszú ideig friss marad. A repülőteret elhagyva első meglepetésünket idegenvezetőnk autója, pontosabban annak rendszáma okozta, ami MAGYAR volt. Szállodánkba érve a zuhanyozás után úgy gondoltuk, hogy reggelig fel sem ébredünk. Ez nem egészen így alakult, mert akármilyen fáradtak voltunk is, az időeltolódással (11 óra), és a gyerek rendkívül fejlett időérzékével egyikünk sem számolt. Éjjel 3-kor kijelentette, hogy már eleget aludtunk, öltözzünk és menjünk fürdeni. Gondolom nem kell ecsetelnem, mennyire örültünk neki.

Oahu

a Hanauma Bay Oahu-n

A Hawaii-szigetek felfedezését a fővárossal kezdtük. Honolulu Oahu szigetén fekszik, egy zibongó nagyváros magas épületekkel, bárakkal, szórakozó helyekkel, meg persze jó strandokkal. Aki strandolás után tömegre, szórakozásra, bevásárlásra vágyik, annak éppen megfelelő. Mi jobban szeretjük a nyugalmat és a természetet, így mindössze két napot töltöttünk ott. Ezalatt megnéztük Honolulu történelmi városrészét és közben megismerkedtünk a Hawaii-i történelem néhány érdekes részletével, no meg Honolulu egyik vezető emberével, aki szabadidejében együtt focizik az utazási iroda magyar vezetőjével. Pearl Harbour, mely Honolulu-tól néhány km-re található, Hawaii legnagyobb kikötője. Szinte minden turista ellátogat ide és megnézi az elsúlylyedt Arizona csatahajót. Aki látta a Pearl Harbour című filmet, az tudja, hogy az Arizona tulajdonkép-

a Waikiki Beach Honolulu-ban

pen egy kripta. A bennrekedt emberek holttestét soha nem szedték ki, ez a sírhelyük. Otlétünk alkalmával is nagyon sokan virággal érkeztek ide és a virágszirmokat beleszórták a vízbe. Roppant elkéserítő látvány volt látni a nevekkel teleírt óriási falat, amelyen egy magyar nevet is felfedeztünk, azonban egy kisebb fal jobban megdöbbsentett bennünket. Azok neveit tartalmazta, akik túléltek az Arizona pusztulását, de azt kérték, hogy haláluk után őket is ide, a bajtársaik közé temessék. Kíváncsi lennék, hogy mi járhat a rengeteg japán turista fejében az ott vetített dokumentumfilm és az emlékmű megtekintése közben.

A második napon, az utazási iroda tanácsait követve, körbejártuk a szigetet. Fantasztikus élményben volt részünk, és nagyon sajnáltuk, hogy ilyen kevés időnk van rá. Gyönyörű partszakaszok, fehér homok, türkiz színű tenger, színes halak és még számtalan érdekes látnivaló váltogatta egymást, de az itt töltött idő csak arra volt elegendő, hogy rájuk pillantsunk, mert vágyódtunk a „Szendvics szigetek” (a Hawaii szigetcsoport Cook kapitány által adott neve) érintetlenebb részei felé.

Kauai

a Vírus című film elejének forgatási színhelye Kauai-n

az Opaekaa vízesés Kauai-n

A következő állomás Kauai szigete volt (ez a legidősebb sziget, mintegy 5,1 millió éves), melyet más néven „Kert sziget”-nek is szoktak nevezni. Természeti látnivalókban ez a sziget bővelkedik leginkább. Itt található a Waimea Canyon, amit Pacific Grand Canyonnak is neveznek, rengeteg vízesés és a csodálatos Na Pali Coast, amely olyan partszakasz, ahová a szárazföldről nem lehet eljutni, csak a tenger felől

lehet megközelíteni. Nem véletlen, hogy a filmrendezők is nagyon szívesen választják Kauai szigetet filmjeik forgatásának helyszínéül. Itt forgatták például a „King Kong” című filmet, itt játszódik a „Jurassic Park”, „Az elveszett frigyláda fosztogatói”, a „Vírus”, a „6 nap 7 éjszaka”. Aki látta ezeket a filmeket, az tudja, közös jellemzőjük, hogy esőerdőben játszódnak. Azt sejtettük, hogy esőben nem lesz hiány, de ami itt várt bennünket, arra nem voltunk felkészülve. Öt napot töltöttünk a szigeten, és ezalatt az eső gyakorlatilag nem állt el. Meg is állapítottuk, hogy az angolok igen otthonosan érezhetik itt magukat. Egyébként 1992. szeptember 11-én az Iniki nevű hurrikán átvonult a szigeten, és nagyon nagy pusztítást végzett. 5000 épületet ért valamilyen kár és 1300 teljesen elpusztult. Itt található a Fern Grotto nevű hely, ahol Elvis Presley énekelt a Blue Hawaii című dalát. A helyzet ironiája: az európai párok vágya, hogy a Hawaii szigetek egyik hangulatos templomában fogadjanak örök hűséget egymásnak, a hawaii párok ezzel szemben a Fern Grotto-hoz mennek el ugyanezért.

Számomra is meglepő módon az előzetesen egyeztetett és lefoglalt bűvárokodásomat nem fűjták le a kedvezőtlen időjárás miatt. Poipu-ból indultunk hajóval egy délutáni kettős merülésre. A viharban 3-4 méteres hullámokon hánykolódtunk, amely sokakat, többek között engem is nagyon megviselt. Talán ennek köszönhetően alig vártam, hogy a víz megnyugtató csöndjében és hullámoktól mentes mélységében legyek mihamarabb, és már csak lent vettem észre, hogy a fényképezőgépem a hajón maradt. A Sheraton Caverns hatalmas teknőseiről mégis tudok képeket mutatni, mert merülésvezetőnk nem volt ilyen feledékeny. Azért, hogy pontosan fel tudjam mérni a teknősök méretét, melléjük úsztam és magam is meglepődtem, hogy az általam kinézett nagy teknős a fejemtől a térdemig ért.

Foto: MICHAEL NOLAN

Hawaii-i zöld tengeri teknős

A rossz, szeles idő egy dolognak kedvezett, s ez a Hawaii szigetvilág legnépszerűbb sportja, a szörfözés. Ez hullámlovaglást jelent egy deszkán, esetleg egy hatalmas „ernyővel” kiegészítve, amellyel kötélben fogva húzzák magukat. Egy ilyen helyen „természetesen” minden évben van egy-két cápabaleset. Ottlétünk második napján történt az ez évi második: egy 17 éves helyi fiúnak leharrapta a cápa a lábát. Az eset több szempontból is érdekes volt. A cápa, szokásától eltérően kétszer harapott, erre eddig nemigen volt példa. A fiú lábát kétszer műtötték, először térd alatt amputálták, majd rájöttek, hogy az nem megfelelő egy műláb illesztésére, ezért másnap még egyszer, térd felett. Harmadnap a sráccal már riportot készítettek, és mutatták, ahogy mankóval járni tanul. A helyi polgármester (akinek szintén műlába van hasonló baleset miatt) gyűjtést rendezett a fiúnak, hogy jó minőségű műlábát kaphasson. Ez, mint megtudtuk, azt jelenti, hogy a lábat mikrochip vezérli, ezáltal futni, úszni, szörfözni lehet vele, sőt a rajta lévő „bőr” színét a valódi bőr színéhez lehet igazítani, annak barnulása során.

a Fern Grotto Kauai-n

Ezeket hallva először azt hittük, hogy valamilyen fantasztikus filmet látunk, de másnap mindezt az újságban is olvasva rájöttünk, hogy ott már ez valóság.

Maui

Az időjárás inentől kezdve kegyes volt hozzánk. Maui, a „Völgy szigete”, igen népszerű a gazdag és híres emberek körében, és igen drága a magunkfajta magyar turistáknak. Jó idő esetén három nagy szigetet is láthatunk a parttól. Valamikor Molokai, Lanai és Maui egy sziget volt, amelyek most is távolodnak egymástól. Azonban közöttük a víz szintje igen sekély (ottani szemmel nézve), nem éri el a 600 métert, ezért a bálnák nagy előszeretettel tartózkodnak ezen a részen. Ezt mind a levegőből, mind a hajóból könnyen megfigyelhettük.

Maui-t, út szempontjából, két fő részre oszthatjuk: kis körre és nagy körre. Mindkét körön van az útnak olyan része, amelyhez érve a vezető igen érdekes döntési helyzet elé kerül: vagy visszafordul és nem kockáztat, vagy továbbmegy ott, ahol még nem tudja, hogy pontosan mi vár rá. Az minden esetre ki van írva, hogy a további útszakaszon a bérelt kocsiját semmilyen szempontból nem érvényes. Én rövid habozás (< 1 másodperc) után, mind-

két esetben, a továbbhaladás mellett döntöttem. Élvezhettünk ezután olyan útszakaszt, apró kavicsos területet, ahol éppen csak az út hiányzott, és olyat is, ahol a hegy oldalában kanyargó részen az út szélessége sokkal kisebb volt egy európai út egy sávjánál, de abból is az

vízesés a hanai úton

egyik sávot egy 1,5 méter átmérőjű kőtömb foglalta el. A nagyobbik körnek még nem ebbe a kategóriába eső része is igen izgalmas és tagadhatatlanul gyönyörű volt. Ez a híres Hanai út, amelyet 1927-ben építettek. A kétsávos út legfeljebb másfél sáv széles, több mint 600 kanyar és 54 egysávos híd van rajta. A hidak legtöbbször szebbnél szebb vízesések zúgnak le a hegy tetejéről, megállítva minden arra járó turistát egy-egy fénykép készítésére. Majd ismét elértük azt a szakaszt, ahol a térképünk szerint már nincs is út. Ezen a nem létező úton értünk Kaupo-ba, amely már elég nagy hely ahhoz, hogy a térképen is feltüntessék. Ez 3-4 házat jelentett és egy üzletet, ahol sok ország pénzei között örömmel pillantottunk meg egy magyar 200 Ft-ost, amely bizonyította számunkra országunk lakosainak vállalkozó szellemét. Most már mi is elbűszkélkedhetünk azzal, amit ott szokás mondani: „túléltük a Hanai utat”.

Merüléseim Mauin egy hozzá igen közel található szigethez, Molikini kráteréhez kötődnek. A mondák szerint

bolt Kaupo-ban

FOTO: RON DAHLQUIST

Molikini egy gyönyörű nő volt, akit kővé változtatott Pele, a vulkán istene. A kráter körül találkoztam fehér foltos szirti cápával, szürke szirti cápával, galapagos cápával és hawaii tüskés rájával a nagytüstűek közül, de megtalálhatóak voltak itt a pillangóhalak, angyalhalak, böröndhalak, sügerek és kecskehalak igen sokszínű és fajú egyedei. Itt volt először szerencsém megfigyelni a Hawaii szigetek állami halát, a humuhumu-nukunuku-

lei iŷhal (humuhumu-lei)

a-pua halat, amely az íjhalak családjába tartozik. Őt merüléssel az egész krátert körbenéztük. Sajnos az igazi nagytüstű látnivalók, a bálnák, merüléseink során látótávolságon belülrre nem jöttek, csak hangjukat kíséreltük figyelemmel. Egy-két szó essék még úgy általában a Hawaii merülésekről. Ellenőrző merülésről csak egyetlen helyen halottam az otlétem során, a nemzetközi búvárminősítés és a búvárnapló bemutatása mindenütt elegendőnek bizonyult. A kiszolgálás nagyszerű. Igaz, hogy a merülések drágák (~120\$ egy kétmerüléses, hajós délelőtt), de ez magában foglalja a snack-en és az üdítőn túl a felszerelés teljes összerakását, és a palackcsere elvégzését is. Gondom csak a mértékegységekkel volt: nem voltam sem a láb, sem a köbláb, de még a PSI egységekre sem igazán felkészülve. A Fahrenheit fokról nem is beszélve. A víz hőmérséklete legfeljebb 23 °C volt, szél szinte mindig fújdogált. A helyi búvárvezetőket a merülések során egy dolog izgatta különösen: ritka élőlényeket találni a víz alatt. S az igen ritka élőlényeknek ott a csigák bizonyos fajtái számítanak. Szinte versenyt csináltak abból, hogy egyik másik csigafajtát ki találja meg.

Hawaii

Hawaii szigetet a helyiek Big Island-nek, vagyis „Nagy sziget”-nek nevezik. Ez a szigetcsoport legfiatalabb szigete (csak 800 ezer éves), és a vulkanikus tevékenység miatt még ma is növekszik. Itt található a Föld legnagyobb

2001. decemberi lávafolyás megszilárdult maradványa

hegye. A szárazföld legmagasabb csúcsa ugyan a Mount Everest, de a legnagyobb hegy címmel mégsem ő büszkélkedhet, hanem a „Nagy sziget” a Mauna Kea nevű csúcsával (4214 méter)! Ezt úgy kell érteni, hogy ha lecsapolnánk az óceánt, akkor itt láthatnánk a legnagyobb hegyet, amelynek magassága meghaladja a Mount Everestét.

Már a repülő leszállása közben érezkelhettük a különbséget: kopár lávafolyások látszottak mindenfelé, a szürke szín uralkodott az addig megszokott zölddel szemben. Most értettük meg igazán, hogy mennyire különbözőek ezek a szigetek, és miért fontos mindegyik, de legalábbis minél több meglátogatása egy utazás során.

A „Nagy sziget” jelentette számomra a legnagyobb kíváncsisággal várt merülőhelyet. Ez az ördöggráják miatt volt így, mivel eddig még nem sikerült találkoznom mantákkal. Három merülésre volt alkalmam, ezek közül

sárgafarkú ajakoshal

igazán az éjszakai merülés az említésre méltó. Gyönyörű látvány volt már a naplementét is végignézni, soha nem gondoltam, hogy ilyen színeket fogok

Hasznos információk:

Repülés: A Hawaii szigetek az Amerikai Egyesült Államokhoz tartoznak, ezért az odautazáshoz amerikai vízum szükséges. Több légitársaság (pl. Lufthansa, Delta, British Airways) is indít járatot oda San Franciscón, Los Angelesen keresztül. Illetékkel együtt a normál jegyárak 260.000 Ft-tól kezdődnek (akciós árak 170.000 Ft-tól), az év közbeni időszakról, a légitársaságtól és az osztálytól függően.

Időjárás: Az év legesősebb időszaka decembertől márciusig tart, de az év többi részén is gyakran van futó eső. Az évközbeni hőingadozás csekély, a levegő hőmérséklete „nyáron”, áprilistól októberig 25-32 °C, a tenger felszíni hőmérséklete elérheti a 27 °C-t, „télen”, novembertől áprilisig a levegő 18-27 °C közötti, a víz 22-24 °C. Merülésre legjobb a májustól novemberig tartó időszak. De ne feledkezzünk el sapkáról, szélkabátból és némi meleg ruháról sem, mert a magasabb utakon és a hegyi kirándulóhelyeken jóval hűvösebb lehet.

Pénz: US dollár, de a dollár alapú utazási csekket és a bankkártyákat is (VISA, Master Card) a legtöbb helyen elfogadják.

Áram: 110 Voltos váltakozó áram van, ne feledkezzünk meg megfelelő („késes”) csatlakozó adaptert, és - ha kell - töltőt vinni.

Helyi közlekedés: A szigetek között a Hawaiian Airlines és az Aloha Airlines járatain közlekedhetünk, úgynevezett unrestricted interisland air-coupon-okkal, amelynek ára 65 \$/kupon. A szigetekben autót bérelni célszerű.

Szigetek (a nyolc nagyobb): Hawaii (Big Island), Maui, Oahu, Kauai, Molokai, Lanai, Niihau és Kahoolawe.

Szállás: Reszortok, hotelek, apartmanok, vendégházak bőségesen vannak. Például egy jó színvonalú vendégház (motel) jellemző árai: kétágyas szoba fürdőszobával 90-100 \$, ugyanez fürdőszoba nélkül 60-70 \$. Az utazásszervezők csomag árai sokkal kedvezőbbek lehetnek.

Merülések: Egy kétmerüléses hajós út ára felszereléssel együtt 90 \$-150 \$, egy éjszakai merülés 80 \$. A merüléseket többnyire kora reggeli indulással délelőtt bonyolítják le, mert délutánra a szél rendszerint felerősödik. Mód van sok helyen a partról történő merülésre is, ha saját felszerelést viszünk, a töltött palack és ólom kölcsönzési díja 16-20\$. A púpos (más néven: hosszúsárnyú) bálnákkal december és április között lehet találkozni Molokai, Lanai, Kahoolawe és Maui szigetek közelében. Különböző kisebb cet és delfinféléket egész évben láthatunk.

Honolulu (tiszteletbeli) magyar konzul: Consulate in Honolulu (*Honorary Consul Emese Komjátby Pring*): 631 Puuikena Drive, Honolulu, HI 96821, tel: (808) 377-3637, telefax: (808) 377-7188. Hawaii, Mariana Islands.

Utazásszervezés, információ: www.hawaii.hu és partner irodái.

Búvárkalauz: Diving & Snorkeling Hawaii (Casey & Astrid Witte Mahaney), ISBN: 1864500905, USD 17.95

valaha látni. Amikor a nap elérte a víztükröt, „Nap a vízben” kiáltások hangzottak el a hajón. Az igazi színjáték azonban utána következett. Mire magunkhoz tértünk csodálatunkból, elértük a merülőhelyet, ahol már több hajó is várakozott. Most először nem bosszantott bennünket a „tömeg” látványa, mert amire készültünk,

ahhoz minél több bűvarra volt szükség. A sötétség beálltával lesüllyedtünk a 10 méter mély fenékre, körben helyezkedtünk el, és lámpáinkat felfelé tartva megkezdtük a várakozást. A kissé felkavart homok csillogása bennünket is hatalmas plankton tömegre emlékeztetett, vagy legalábbis ezt beszéltük be magunknak. Rövidesen kiderült, hogy szerencsére az ördöggrájakat is arra emlékeztette, mert percekben belül 7-8, körülbelül 3-4 méter fesztávolságú manta kezdett körözni a fejünk fölött. Show-műsor volt a javából. Hatalmasra tátott szájjal jöttek felénk (illetve a fejünk fölé tartott lámpák felé), majd 20-30 centiméterrel előtünk irányt változtattak. A fényképezőgépből a film 10 perc alatt fogyott ki, amelyet

persze nagyon sajnáltam. Láttam, hogy fotós társaim is hasonló gondokkal küzdenek. 40 perc félelmetes és lélegzetelállítóan gyönyörű látvány után a gyakorlatlanabb társak jelez-

ték, hogy levegőjük végéhez közelednek. A merülésvezetővel visszakísértük őket a hajóhoz, majd úgy döntöttünk, hogy mi még maradunk, és megnézzük az éjszaka vadászó murénákat, a kövek alól kukucskáló rá-

a Rainbow vízesés

kokat. De ezt a tevékenységünket megzavarták a bennünket követő manták. Most már nem kellett attól félnünk, hogy elriasztjuk őket, és ők sem féltek tőlünk, így lehetőségünk volt megsimogatni némelyiket. Ezt az élményt nem fogom egyhamar elfelejteni!

Eddigi szokásunkhoz hasonlóan itt is úgy döntöttünk, hogy körbejárjuk a szigetet. Ez, tekintettel a sziget nagyságára, most hosszabb utat jelentett. Szerencsére Oahun az ügynökségtől megkaptuk az idevonatkozó hasznos tanácsokat. Ezek alapján sikerült szebbnél szebb vízeséseket és tengerpartokat találnunk. Külön felhívták figyelmünket egy térképen alig megtalálható helyre, melyet igazán csak a

az Akaka vízesés

helyi lakosság ismer és látogat. A hegyekben esőzések alatt összegyűlt víznek csak egyik része ömlik patakokon, vízeséseken keresztül a tengerbe, egy másik része a föld alá kerül. Ne felejtkezünk el arról, hogy aktív vulkánikus szigeten vagyunk. A föld alá került víz felmelegszik, majd ezen a kies helyen egy kis tóban jön a felszínre, ahon-

meleg forrás táplálta tó

nan néhány méteres csatormán keresztül jut a tengerbe. A tó 34 °C vízhőmérsékletű, így igen kellemes környezetben sznorkelezhattunk, figyelve a tengerből beúszó halakat, amelyek ugyancsak élvezhették a víz kellemes hőmérsékletét. E fürdőzés után kíváncsiak voltunk mi is a lávajárta területekre. Érdekes látvány (bár félelmetes belegondolni), amikor az autópályát hirtelen egy lávafolyás keresztezi. A kocsit elhagyva gyalog indultunk el egy akkor 3 hónapos lávafolyáson. A megszilárdult láva még meleg volt, amely igen jól elszórakoztatta a lányomat. Nem volt elég a fentről perzselő nap, még a talpunk alatt is „izzott a föld”, akarom mondani a vulkán. Mivel bátorságom nem terjedt addig, hogy a kijelölt útról letérjek, ezért izzó, folyó lavát nem láttunk. Több fotóst láttam ugyan letérni a kijelölt útról, de azt is hallottam, hogy évente 3-4 nem tér vissza közülük. Maradt az a lehetőség, hogy megnézzük a vulkán „száját”, vagyis a krátert. Sajnos mire felértünk, már majdnem beesteledett; így csak egy pillanatra láthattuk meg a gőzölgő, kénnel telt levegővel körülvett krátert.

luau-n Hawaii-n

Eljött az utolsó napunk is, s ez bizony összeszorította a szívünket. Helyi szokásnak megfelelően úgy döntöttünk, hogy búcsúzásul részt veszünk egy luau-n, vagyis egy lakomán. A lakomát bennszülött emberekkel álló csoport polinéz bemutatója kísérte. Éreztük, hogy bár sok minden változott az elmúlt évtizedekben, évszázadokban, de a helyi kultúra hagyományai tovább élnek. Pakolás közben egy dolog fogalmazódott meg bennünk: sokat láttunk, de lesz még miért visszajönnünk.

*Juhász Ágnes
Juhász István*